

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 22/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/116/EY muuttamisesta (suoja-aikadirektiivin muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 14 päivänä marraskuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/116/EY muuttamisesta (suoja-aikadirektiivin muuttaminen) (U 63/2008 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiaasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Jorma Waldén, opetusministeriö
- lakimies Kirsi-Marja Okkonen ja lakiasiain päällikkö Katri Olmo, Yleisradio Oy
- johtaja, lakiasiat Satu Kangas, Viestinnän Keskusliitto
- toimitusjohtaja Hannu Marttila, Gramex ry
- projektinjohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät (Lyhty)
- puheenjohtaja Ahti Vääntinen, Suomen Musikkien Liitto ry
- toiminnanjohtaja Arto Alaspää, Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksessa esitetään muutettavaksi tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta annettua direktiiviä 2006/116/EY siten, että äänitteille tallennettujen esitysten suoja-aika pidennetään 50 vuodesta 95 vuoteen. Suoja-ajan pidentäminen koskisi

sekä esittävän taiteilijan että äänitallenteen tuottajan suoja.

Ehdotus sisältää myös yhtenäiset säännökset sanoituksen sisältävien sävellysteosten suoja-ajan laskemisesta. Tällaisen sävellysteoksen suoja-aika päättyisi 70 vuoden kuluttua joko sa-

noittajan tai säveltäjän kuolemasta, sen mukaan kumpi näistä on kuollut viimeksi.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto ei kannata komission ehdotusta. Ehdotuksen käsittelyn edetessä otetaan kantaa mahdollisesti esiin tuleviin vaihtoehtoihin

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Komissio ehdottaa, että muusikoiden ja äänite-tuottajien tekijänoikeudellinen suoja-aika piden-netään nykyisestä 50 vuodesta 95 vuoteen. Li-säksi komissio ehdottaa, että sävellysteosten suoja-ajat yhdenmukaistetaan siten, että sekä teksti että sävel olisivat suojattuja 70 vuotta vii-meiksi kuolleen tekijän kuolinvuoden päättymi-sestä.

Komission ehdotus sisältää monia myönteisiä esityksiä sekä esittävien taiteilijoiden, äänite-tuotantoon panostavien yritysten ja yrittäjien, musiikin kuluttajien että kulttuuripoliittiselta kannalta.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siinä, että komission ehdotus on monimutkainen ja tulkinnanvarainen ja lainsäädäntöteknisesti puutteellinen. Sen vuoksi yksityiskohtien arviointi on hankalaa.

Musiikin esittäjien suoja-ajan pidentäminen

Musiikin esittäjien suoja-ajan pidentämisen eräänä keskeisenä perusteena on lähentää lähi-oikeuksien suojaa tekijänoikeudelliseen suojaan tavoitteena asteittain yhdenmukaistaa esittävien taiteilijoiden ja tekijöiden suojaa. Valtioneuvos-to pitää tätä ongelmallisena ja katsoo, että ehdo-tus asettaisi eri alojen esittävät taiteilijat keske-nään eriarvoiseen asemaan. Ehdotuksella on va-liokunnan mielestä monia kulttuuripoliittisesti myönteisiä tavoitteita. Ehdotus myös noudattaa unionin toimintalinjaa, jolla pyritään edistä-mään sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta. Esittäjät ja erityisesti taustamuusikot ovat yksi heikoimmin ansaitsevista ammattiryhmistä, vaikka heidän panoksensa Euroopan elinvoimai-seen kulttuuriseen monimuotoisuuteen on suuri. Valiokunnan mielestä ehdotus ei ole siinä mää-

rin ongelmallinen, etteikö sen pohjalta voisi har-kita suoja-ajan pidentämistä. Valiokunta kannat-taa suoja-ajan pidentämistä nykyisestä ja pitää mahdollisena myös ehdotettua 95 vuoden suoja-aikaa.

Valiokunta toteaa, että esittäjän osuus on usein oleellisen tärkeä musiikkiteosten saattami-nessa yleisön saataviin. Komission mukaan esit-täjät ovat nykyään yhtä tärkeitä kuin tekijät ja te-kijöitäkin enemmän identifioitavissa äänitallen-teen kaupalliseen menestykseen. Ehdotus on pe-rusteltu myös sen vuoksi, että ihmisten elinikä yleisesti on noussut. Muusikot myös aloittavat yleensä uransa nuorena, usein jo alle 20-vuotiai-na. Suoja-ajan pidentäminen turvaisi siten osal-taan ikääntyneiden taiteilijoiden toimeentuloa. Tarkoituksenmukainen ratkaisu olisi suoja-ajan pidentäminen niin, että se kattaisi musiikin esit-täjien koko eliniän.

Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että py-ritään huolehtimaan eurooppalaisen musiikki-tuotannon globaalista kilpailukyvyistä verrattu-na esimerkiksi Yhdysvaltojen musiikki-teolli-suudelleen antamaan suojaan.

Äänitteiden suoja-aikojen pidentämisestä ai-heutuisi kustannuksia radioyhtiöille ja muille äänitemusiikin käyttäjille, jotka käyttävät 50—95 vuotta vanhaa äänitemateriaalia. Valiokun-nan saamien tietojen perusteella lisäkustannuk-set olisivat kuitenkin vähäisiä. Yli 50 vuotta vanhat äänitteet eivät muodosta suurta osuutta radioiden soittolistoista, joten käyttäjäyhtiöiden talouteen ei muutoksella olisi merkittävää vaiku-tusta.

On hyvä, että äänitallenteeseen kohdistuvan suoja-ajan pidentämistä täydentävillä siirtymä-ajan toimenpiteillä pyritään varmistamaan se, että pidennys hyödyttää äänitteillä esiintyviä esittäjiä, erityisesti studio- eli sessiomuusikoita,

jotka ovat ennen suoja-ajan pidentämistä sopimuksella siirtäneet oikeutensa tuottajille ja joilla ei ole mahdollisuutta saada myöhemmin rojalteja.

Valiokunta pitää kulttuuripoliittisesti oikeana myös toista siirtymäajan toimenpidettä, jonka mukaan oikeudet palautuisivat esittäjälle, ellei tuottaja riittävissä määrin tarjoa äänitteen kappaleita myytäväksi tai saata äänitettä verkkopalvelussa yleisön saataville (ns. "käytä tai menetä" eli "use or lose" -periaate).

Sanoitettujen sävellysten suoja-ajan yhtenäistäminen

Komissio ehdottaa myös sanoitettujen sävellysten suoja-ajan yhtenäistämistä 70 vuoteen laskettuna joko sanoittajan tai säveltäjän kuolemast, sen mukaan kumpi on kuollut viimeiseksi. Valtioneuvosto ei kannata myöskään tätä ehdotusta. Valtioneuvoston kannan perusteluihin yhtyen sivistysvaliokunta ei kannata suoja-aikojen yhtenäistämistä, vaan katsoo, että sanoituksella

ja sävellyksellä tulee olla oma 70 vuoden suoja-aikansa, joka määräytyy tekijän kuolinvuoden mukaan.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se valtioneuvoston kannasta poiketen kannattaa äänitallenteeseen kohdistuvien suoja-aikojen pidentämistä nykyisestä ja pitää mahdollisena myös direktiiviehdotuksen mukaista 95 vuoden suoja-aikaa,

että valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan sanoitettujen sävellysten suoja-aikojen pitämisestä itsenäisesti laskettavina ja

että sisältöä on selkeytettävä ja ehdotusta on lainsäädäntöteknisesti parannettava ennen kuin ehdotukseen voidaan ottaa yksityiskohtaisesti kantaa.

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Raija Vahasalo /kok
 vpj. Tuomo Hänninen /kesk
 jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
 Paavo Arhinmäki /vas
 Timo Heinonen /kok
 Sampsa Kataja /kok
 Anneli Kiljunen /sd (osittain)
 Sanna Lauslahti /kok (osittain)
 Jukka Mäkelä /kok (osittain)

Mikaela Nylander /r (osittain)
 Lauri Oinonen /kesk (osittain)
 Tuula Peltonen /sd
 Tuomo Puumala /kesk (osittain)
 Leena Rauhala /kd
 Tommy Tabermann /sd
 Mirja Vehkaperä /kesk
 Pauliina Viitamies /sd (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.